

[REPORTAGE]

Christina den Haan en Jan Suykerbuyck oogsten de veldjes veldbeemd met de hand.

Copyright foto

Copyright foto

Een kleine veredelaar met een grote naam

Na 15 jaar noeste arbeid heeft Pieter den Haan zes veldbeemd kruisingen waarvan hij denkt dat ze een ras kunnen worden. Maar zeker is dat niet. Wat bezielt deze zelfstandige veredelaar? Met veel kennis van zaken en liefde voor het vak heeft de kweker uit Steenbergen een bijzonder bedrijf opgebouwd, dat over de hele wereld bekend is.

Door: Egbert Jonkheer
Fotografie: Rexwinkel, Dingemans

Vanaf de weg is al te zien dat op het bedrijf van de familie Den Haan iets bijzonders gebeurt. Op het perceel naast de schuur wisselen kleine blokken van grasplanten en rogge elkaar af, alsof een landschapskunstenaar heeft geprobeerd om een dambord na te bootsen. Hier vindt de vermeerdering plaats van grassen die kans maken om een nieuw ras te worden. De rogge scheidt de rases van elkaar en moet vermenging voorkomen.

Binnen, in de schuur van bescheiden omvang, zijn de grassen van het dambordperceel terug te vinden. De met de hand geoogste halmen zitten in gesloten, witte, stoffen zakken, die op elkaar gestapeld in kisten liggen. Ze worden zak voor zak uitgedorsen in een minidorsmachine, waarna het zaad in gelabelde zakjes wordt opgeslagen. Dat is zeer secuur werk, want er mag absoluut geen vermenging ontstaan. De schuur is dan ook brandschoon. De apparatuur staat te glimmen en er is geen kaffe te vinden.

Daar hoort een secure man bij, en dat is Pieter den Haan. Bescheiden ook. Maar als hij eenmaal over zijn passie begint te vertellen, houdt hij niet meer op.

Vrouwelijke spinazie

Het was begin jaren negentig toen Den Haan met zijn gezin op deze plek neerstreek. Er was nog niets, alleen twee hectare kaal land. Den Haan had zich voorgenomen om als zelfstandig veredelaar aan de slag te gaan, nadat hij jarenlang bij kweekbedrijf Advanta had gewerkt aan het verbeteren van recreatiegrassen.

In eerste instantie kwam hij in de bloemen terecht. De firma Kieft, een bekende bloemenveredelaar, vroeg hem om vermeerderingswerk te doen. Van daaruit startte Den Haan zijn eigen kweekprogramma in onder meer akelei, rudbeckia, dianthus, armeria en lavatera. Hij bleek er een goede neus voor te hebben en won er diverse prijzen mee. Inmiddels is het kweekprogramma wat kleiner geworden en ook aan vermeerdering doet hij maar weinig meer. Die vindt tegenwoordig grotendeels in het buitenland plaats.

Al vrij snel na de bloemen kwamen de groenten. Zaadfirma's uit binnen- en buitenland vroegen hem gewassen te vermeerderen zoals prei, spinazie, knolselderij, peterselie en sla. Spinazie is hiervan het grootste gewas. Den Haan heeft in totaal 6 hectare ondergebracht bij glastuinders. In hun kassen selecteert hij vrouwelijke lijnen, die later door verdelers worden gebruikt om tussen mannelijke plan-

ten uit te zaaien in het open veld, waarna de vrouwelijke planten hybridezaad vormen.

Dorsen

Ondanks de verbreding richting groenten en bloemen, heeft het veredelen van grassen Den Haan nooit losgelaten. Via zijn oude contacten kwamen al gauw weer opdrachten zijn kant op. Voor zichzelf zette hij een kweekprogramma voor veldbeemdgras op, en later ook in Engels raaigras en rietzwengras.

Een grote opdrachtgever is zijn oude werkgever Advanta Seeds. Tot en met dit jaar (vermoedelijk maakt de nieuwe eigenaar DLFTrifolium geen gebruik van zijn diensten) vermeerderde Den Haan jaarlijks 10 tot 12 hectare pré-basiszaad, verdeeld in plotjes van ongeveer 30 are. Een enorme klus, waarvan alleen al de oogst weken tijd in beslag neemt. Voor dit werk heeft de Brabantse kweker twee proefveldcombinaties in de schuur staan. Ze zien er smetteloos uit. Den Haan glimlacht: „Deze machines worden meer gepoetst dan dat ze worden gebruikt. Het dorsen van 30 are kost ons ongeveer 3 uur tijd. Daarna zijn we 4 of 5 uur aan het schoonmaken totdat ook het laatste zaadje in de stofzuiger zit. We zijn dus al gauw een dag bezig met een veldje. Vandaar dat we met twee machines tegelijk draaien.”

De oogst wordt op een andere locatie voorgeschoond en teruggedroogd naar 11 procent vocht, waarna het bij Den Haan in de schuur zo gauw mogelijk moet worden nageschoond en verpakt. Het verwerken van het graszaad - of het nu proefveldmonsters of grotere vermeerderingen betreft - heeft altijd haast. De opdrachtgevers willen het zaad nog in hetzelfde jaar op een andere locatie uitzaaien.

Op reis

Veel rustmomenten kent het jaar niet voor de familie Den Haan en hun vaste medewerkers. In de winter beginnen de voorbereidingen voor het nieuwe seizoen. Den Haan is dan druk met het afsluiten van contracten, het opstellen van kruisingsschema's en het aanleggen van proefvelden. Onder glas worden ondertussen de benodigde planten opgekweekt. Daarna volgen maanden van uitplanten, selecteren, beoordelen en is het in juni alweer tijd voor de eerste

'Het dorsen van 30 are is bijna een dag werk'

oogstwerkzaamheden.

Rond deze tijd van het jaar is het dus aanpopen geblazen om al het zaad te oogsten en geschoond en gesorteerd weer op de plaats van bestemming te krijgen. Als de gewasjes met minder haast ook zijn afgewerkt en het oude materiaal is opgeruimd, begint de cyclus weer van voren af aan.

Tussen alle activiteiten door is Den Haan regelmatig op reis om contacten te onderhouden met verdelers en universiteiten in het buitenland. Hij begeleidt regelmatig buitenlandse studenten die zich bezighouden met veredeling. Behalve kennis, wisselt hij kweekmateriaal uit met de instituten. Een andere manier om aan 'nieuwe genen' te komen is om plantmateriaal te verzamelen in de vrije natuur. Den Haan doet dit samen met zijn vrouw, met wie hij zo al heel wat landen heeft gezien.

Rassenlijst

Het echte veredelwerk, tussen de planten lopen, dat is de passie van Den Haan. Groter groeien met zijn bedrijf ziet hij dan ook niet zitten. Tien jaar lang heeft hij een eigen laboratorium gehad, met een zelfstandig opererende laborant. Maar toen deze wilde uitbreiden, heeft Den Haan ervoor gekozen om de samenwerking op een andere manier voort te zetten. De laborant heeft nu op een andere plek zijn eigen praktijk opgezet. „Ik had wel kunnen groeien, maar dat past niet bij mij. Dan word je een manager en dat wil ik niet. Ik wil zelf feeling houden met het praktische werk, zelf de stokken zetten.”

Hoe het precies verder moet met zijn bedrijf, weet Den Haan nog niet. Zijn vier zoons en dochter hebben wel interesse in het vak maar hebben nog niet de ambitie om het bedrijf voort te zetten. Voorlopig gaat Den Haan op dezelfde voet verder. Momenteel verdient hij zijn brood vooral met het veredelwerk voor anderen. Maar hij hoopt zijn loopbaan te kunnen afsluiten met een aantal recreatiegrassen op de Europese of Nationale Rassenlijst. Den Haan: „Ik heb nu zes verschillende veldbeemdselecties laten registreren, waarvan ik denk dat ze goed genoeg zijn. Ze doen het zowel op mijn proefvelden hier als op proefvelden in Italië goed. Nu moet ik alleen nog zaadbedrijven zien te interesseren voor mijn product. Mochten die het oppakken, dan gaat er nog zeker vier jaar overheen voordat het ras de handel in gaat. Hopelijk kan ik daarna de vruchten plukken van mijn werk.”

HET BEDRIJF

Pieter den Haan (53) heeft in Steenbergen (Br) een verdelings- en vermeerderingsbedrijf dat zich richt op drie gewasgroepen: bloemen, groenten en recreatiegrassen (veldbeemd, Engels raaigras, rietzwengras). De bloementak bestaat uit de veredeling van perkplanten en een klein beetje vermeerdering. De groentetak is vooral vermeerdering van spinazie, knolselderij, peterselie, prei en sla voor diverse zaadfirma's. Voor de teelt ervan heeft hij contracten met ongeveer 25 telers.

Zijn eigen grasverdelingsprogramma richt zich op veldbeemdgrassen, Engels raaigras en rietzwengras, waarvan hij jaarlijks 1.500 verschillende selecties uitzaait op proefvelden. Tot en met dit jaar vermeerderd hij voor kweekbedrijf Advanta Seeds ongeveer 12 hectare pré-basiszaad. Daarvoor huurt hij grond in de omgeving. Zelf beschikt hij over 2 hectare proefvelden rond zijn bedrijf en een kas van 1.100 vierkante meter. Den Haan wordt bijgestaan door zijn vrouw Christina en vaste medewerkers Jan Suykerbuyc en Adrie Overbeek. Daarnaast kan hij rekenen op een vaste groep tijdelijke krachten, waaronder zijn kinderen.

